

TIEDOTE

SUHDANNE 2013/1:

MAAILMANTALLOUDEN KASVU JATKUU HITAANA – SUOMEN BKT KASVAA TÄNÄ VUONNA 0.3 PROSENTTIA

- Euroalueen taantuma on syventynyt, mutta rahoitusmarkkinoiden rauhoittuminen antaa toivoa paremmasta loppuvuodesta 2013
- Suomen kokonaistuotanto kasvaa 0.3 prosenttia vuonna 2013, ensi vuonna kasvu nopeutuu 1.8 prosenttiin
- Viennin määrä kasvaa vuonna 2013 puoli prosenttia, vuodelle 2014 odotetaan 3.5 prosentin kasvua
- Yksityinen kulutus lisääntyy vain 0.3 prosenttia vuonna 2013, mutta vuonna 2014 ostovoiman lievä paraneminen kohottaa kasvun 1.3 prosenttiin
- Yritysten investoinnit supistuvat heikon kysynnän vuoksi vuonna 2013, mutta kääntyvät kasvuun kysynnän elpyessä vuonna 2014
- Työttömyysaste on 8.3 prosenttia vuonna 2013 ja 8.1 prosenttia vuonna 2014
- Suomen kuluttajahinnat nousevat 2.4 prosenttia vuonna 2013 ja pari prosenttia vuonna 2014; arvonlisäveron nosto kiihdyttää inflaatiota tänä vuonna, mutta raaka-aineiden hintapaineet ovat vähentyneet
- Talouskasvun hidastuminen syö budjetin tiukennuksen vaikutuksen, hallituksen tavoite velka/bkt-suhteen kääntämisestä laskuun on vaarassa

Maailman kokonaistuotannon kasvu pysyy vuonna 2013 viimevuotisessa noin 3 prosentissa. Kasvua jarruttavat markkinapaineiden vuoksi kiristetty finanssipolitiikka ja euromaiden kriisi.

Kasvun odotetaan nopeutuvan vuoden 2013 puolivälissä, jos rahoitusmarkkinoiden luottamus säilyy ja kriisimaiden vajeet kyetään saatamaan kestäväälle uralle. Finanssipolitiikka on yhä tiukkaa useassa maassa, mutta yksityisellä sektorilla olisi varaa velkaantumiseenkin.

Yhdysvaltojen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1.7 prosenttia vuonna 2013. Puolueiden budjettikiista hidastaa kasvua. Venäjällä kokonaistuotannon kasvu hidastuu 3.5–4 prosenttiin. Kiinassa kasvu vahvistuu keveän finanssipolitiikan ja kotimaisen kysynnän piristymisen ansiosta hieman, 8 prosentin paikkeille. Läntisen maailman kysynnän heikkous jarruttaa viennin kasvua.

Koko EU-alueen BKT supistuu vuonna 2013 vielä 0.2 prosenttia.

Euroalueen suhdannekäännettä odotetaan vuoden jälkipuoliskolle

Vuonna 2012 euromaiden kokonaistuotanto supistui 0.5 prosenttia. Euroalue on käytännössä ollut vuoden 2011 viimeisestä neljänneksestä lähtien taantumassa, joka oli syvimmillään vuoden 2012 viimeisellä neljänneksellä. Taantumaa on syventänyt ylivelkaantumisesta aiheutunut tiukka finanssipolitiikka.

Vuonna 2013 euroalueen BKT:n arvioidaan supistuvan 0.5 prosenttia. Taantuma jatkuu ensimmäisen vuosipuoliskon, mutta tuotanto kääntyy kasvuun vuoden puolivälissä. Vuonna 2014 euroalueen BKT kasvaa prosentin ja vuonna 2015 runsaat puolitoista prosenttia.

Euroalueen maiden välillä on kasvueroja myös vuonna 2013. Kriisimaiden, Kreikan ja Portugalin tuotanto supistuu yhä eniten. Myös Italian ja Espanjan tuotanto vähenee selvästi. Saksassa BKT kasvaa puolisen prosenttia. Ranskassa ollaan nollakasvussa.

Suomen BKT kasvaa 0.3 prosenttia vuonna 2013 ja 1.8 prosenttia vuonna 2014

Suomen kokonaistuotanto väheni Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 0.2 prosenttia vuonna 2012.

Viime syyskuussa vuodelle 2013 ennustettiin yhden prosentin kokonaistuotannon kasvua. Luku tarkistetaan nyt 0.3 prosenttiin. Tärkeimpiä syitä tarkistukselle ovat viime vuoden lopun ennakoitua matalampi lähtötaso ja euroalueen heikentyneet kasvunäkymät. Vienti ja yksityinen kulutus kehittyivät viime syksynä ennakoitua huonommin.

Kauan odotetun suhdannekäänteen arvioidaan toteutuvan kuluvan vuoden puolivälissä. Vuonna 2014 Suomen BKT kasvaa jo lähes kaksi prosenttia. Tämä edellyttää sitä, että rahoitusmarkkinat pysyvät rauhallisina. Kasvu nopeutuu vajaan kolmeen prosenttiin vuonna 2015. Matalan lähtötason vuoksi näitä kasvulukuja ei voida pitää hyvinä. Erityisesti työllisyys ja julkisen talouden alijäämä kohen-
tuvat viipeellä.

Eurokriisi, Nokia ja kilpailukyvyyn rapautuminen jarruttavat yhä vientiä

Tavaraviennin määrä supistui viime vuonna 1.2 prosenttia vuodentakaisesta. Viestintälaitteiden ja niihin liittyvien palvelujen vienti väheni Nokian tuoteongelmien ja rakennemuutoksen vuoksi. Myös suhdanneherkkien alojen, kuten metallien jalostuksen vienti supistui

tuntuvasti. Kemianteollisuuden tuotteet ja kuluneuvot olivat viennin harvoja valopilkkuja. Palveluviennin määrä väheni pari prosenttia.

Euroalueen taantuma näkyy laajalti Suomen viennissä vielä vuoden 2013 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Koko viennin arvioidaan kasvavan kuluvana vuonna vain puoli prosenttia. Tavaravienti lisääntyy 0.3 prosenttia ja palveluvienti prosentin. Nokian Salon tehtaan sulkeminen viime syksynä supistaa viestintälaitteiden vientiä jyrkästi. Ennustettu suhdannekäännös vuoden puolivälissä kääntää viennin kasvuun. Vuonna 2014 vienti kasvaa 3.5 prosenttia. Vuonna 2015 kasvu nopeutuu noin 4.5 prosenttiin.

Ennustettu vientikehitys edellyttää kustannuskilpailukyvyyn kohenemista sekä merkittäviä panostuksia uusien tuotteiden kehittämiseen ja markkinointiin

Yritysten investoinnit supistuvat vielä heikon kysynnän vuoksi

Tilastokeskuksen mukaan joulukuussa 2012 teollisuuden kapasiteetista oli käytössä 74.7 prosenttia eli 3.1 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kun lisäksi sekä viennin että yksityisen kulutuksen näkymät ovat epävarmat, yritykset jarruttelevat investointejaan.

Kokonaisuudessaan investointien ennustetaan supistuvan kuluvana vuonna pari prosenttia. Ensi vuonna ne kasvavat 3.3 prosenttia. Kone- ja laiteinvestoinnit vähenevät kuluvana vuonna 3 prosenttia. Ensi vuonna ne kasvavat 3 prosenttia, kun kysyntänäkymät kohenevat ja kapasiteetista alkaa olla pulaa. Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat vuonna 2013 pari prosenttia, mutta kääntyvät 3.5 prosentin nousuun vuonna 2014.

Vuonna 2015 kokonaisinvestointien kasvu vahvistuu 4.5 prosenttiin suhdannetilanteen vahvistuessa. Yritykset tarvitsevat lisää tuotantokapasiteettia. Myös asuinrakentamisen kasvu jatkuu, kun asuntojen tarve säilyy suurena kasvukeskuksissa. Lisäksi investointeja kiihdyttää uusien ydinvoimaloiden rakentamisen käynnistyminen.

Työikäisen väestön väheneminen rajoittaa työttömyysasteen nousua

Työttömyys ei vuonna 2012 lähtenyt kasvuun, vaikka kokonaistuotannon kasvu pysähtyi, vaan työttömyysaste aleni 0.1 prosenttiyksiköllä 7.7 prosenttiin. Merkittävä syy tälle on se, että työikäisen väestön määrä on ikääntymisen vuoksi kääntynyt laskuun.

Työllisyysaste kohosi 0.4 prosenttiyksikköä 69 prosenttiin.

Vuonna 2013 työttömyysaste kohoaa 8.3 prosenttiin kuluvan vuoden heikon talouskasvun ja viime vuodelta tulevien viipeellisten vaikutusten vuoksi. Vuonna 2014 työttömyysaste laskee 8.1 prosenttiin tuotannon hieman elpymässä. Vuonna 2015 työttömyysaste on 7.8 prosenttia ja työllisyysaste 69.9 prosenttia.

Veronkorotukset hidastavat ostovoiman kasvua ja jarruttavat kulutusta

Yksityisen kulutuksen määrän ennustetaan kasvavan vain 0.3 prosenttia vuonna 2013. Reaaliansiot nousevat hieman toissa vuonna tehdyn ns. raamiratkaisun ja edellisvuotisesta hidastuvan kansainvälisen inflaation lopputuloksena. Ostovoimaa leikkaa kuitenkin arvonnäköveron korottaminen prosenttiyksiköllä vuoden 2013 alusta. Myös tuloverotus kiristyy hieman, kun vuoden alussa ei toteutettu tuloveroasteikkojen inflaatio- ja ansionnousutarkistuksia. Työllisten määrä vähenee viimevuotisesta ja työpanos supistuu. Kotitalouksien säästämisaste alenee.

Vuonna 2014 yksityisen kulutuksen arvioidaan kasvavan 1.3 prosenttia. Työpanos kasvaa hieman talouden elpymässä. Tuloveroasteikkojen tarkistuksista luopuminen jarruttaa ostovoiman kasvua myös vuonna 2014. Vuonna 2015 yksityisen kulutuksen kasvuksi arvioidaan 2.2 prosenttia. Työllisyyden koheneminen lisää kulutusmahdollisuuksia.

Arvonlisäveron nosto kiihdyttää inflaatiota vuonna 2013

Vuonna 2013 kuluttajahintojen ennustetaan nousevan 2.4 prosenttia. Inflaatioennustetta alennetaan viime syksynä ennustetusta, koska kansainvälinen inflaatio on heikentynyt. Inflaatiota kiihdyttää noin 0.7 prosenttiyksiköllä vuoden alusta toteutettu arvonlisäveron nosto. Ansiotaso kohoaa toissa vuonna tehdyn raamiratkaisun myötä vajaat 3 prosenttia. Vuonna 2014 kuluttajahintojen arvioidaan kohoavan noin 2 prosenttia. Ennuste on kuitenkin hyvin epävarma, koska tällä hetkellä ei ole tietoa tulo- ja eläkekorotuksista eikä mahdollisista veromuutoksista. Myös kansainväliset inflaationäkymät voivat vielä muuttua merkittävästi. Myös vuonna 2015 inflaation arvioidaan liikuvan kahden prosentin tietämissä.

Hidastunut kasvu syö budjettikiristysten vaikutusta

Valtion ja kuntien rahoitusjäämän suhde kokonaistuotantoon oli 4.8 prosenttia vuonna 2012, mikä oli lähes prosenttiyksikön enemmän kuin vuonna 2011. Valtion vaje oli 3.8 prosenttia ja kuntien prosentin BKT:sta. Taloudellisen kasvun hidastuminen eliminoi säästöjen ja veronkorotusten vaikutuksen.

Vuonna 2013 valtion ja kuntien alijäämän BKT-suhde alenee vain marginaalisesti 4.7 prosenttiin. Työllisen työvoiman väheneminen jarruttaa tuloverojen tuoton kasvua. Valtion rahoitusjäämä alenee hallitusohjelman ja viime kevään kehysriihen päätösten sekä taloudellisen kasvun ansiosta 3.5 prosenttiin kokonaistuotannosta vuonna 2014 ja edelleen 3 prosenttiin vuonna 2015.

Koko julkisen talouden ns. EMU-alijäämä on 1.3 prosenttia BKT:sta vuonna 2015. EMU-velan suhde kokonaistuotantoon jatkaa kasvuaan saavuttaen 59.3 prosenttia vuonna 2015. Vuonna 2016 se ylittää jo 60 prosentin rajan.

Ennustettu kasvu ei riitä kääntämään valtionvelan BKT-suhdetta laskuun nykyisellä hallituskaudella ilman menojen ja tulojen lisäsopeutusta. Ennustemme mukaan velan BKT-suhde kasvaa vielä lähes prosenttiyksiköllä vuonna 2015. Velkasuhteen stabiloiminen edellisen vuoden lukemiin edellyttäisi 1.8 miljardin euron suuruista lisäsopeutusta. Korkeintaan 1 prosentin alijäämätavoitteen savuttaminen on vielä vaikeampaa, koska se edellyttäisi noin 4 miljardin euron lisäsopeutusta hallituskaudella. Hallitukselta loppuu siten aika kesken.

Heikon taloustilanteen vuoksi valtiontalouden mittavat lisäkirstykset eivät ole lähivuosina järkeviä. Kuluvan vuoden kehysriihessä riittäisi korkeintaan noin miljardin euron suuruinen sopeutuspaketti. Hallitusohjelma voisi joustaa ennakoitua selvästi heikomman taloustilanteen myötä. Kehysriihessä pitäisi kuitenkin sopia toimista, joilla alennetaan väestön ikääntymisestä aiheutuvaa pitkän aikavälin ns. kestävyysvajetta.

Lisätietoja:

Tutkimusjohtaja Markku Kotilainen,
puh. (09) 6099 0206,
markku.kotilainen@etla.fi

Suomen huoltotase

	Arvo Mrd. €	Määrän muutos, %					
		Edellisestä vuodesta				Keskimäärin	
		2012*	2013 ^E	2014 ^E	2015 ^E	2008-12	2013-17 ^E
BKT markkinahintaan	194.5	-0.2	0.3	1.8	2.9	-0.6	2.0
Tuonti	78.4	-3.7	-0.5	2.7	3.6	-2.0	3.2
- Tavarat	56.6	-6.6	0.1	2.8	4.1	-2.5	3.6
- Palvelut	21.8	4.6	-1.9	2.5	2.5	-0.5	2.2
Kokonaistarjonta	272.9	-1.2	0.0	2.1	3.1	-1.0	2.3
Vienti	77.3	-1.4	0.5	3.5	4.4	-3.0	3.3
- Tavarat	56.8	-1.2	0.3	3.5	4.2	-3.3	3.1
- Palvelut	20.4	-1.8	1.0	3.4	5.0	-2.0	3.9
Investoinnit	37.8	-2.9	-2.4	3.4	4.6	-1.7	3.5
- Yksityiset	32.7	-3.4	-2.7	3.7	4.9	-1.9	3.8
- Julkiset	5.0	0.5	0.0	1.0	2.5	0.0	1.6
Kulutus	157.8	1.4	0.3	1.0	1.6	0.7	1.3
- Yksityinen	109.5	1.6	0.3	1.3	2.2	0.8	1.7
- Julkinen	48.3	0.8	0.4	0.4	0.4	0.4	0.3
Varastojen muutos¹⁾	0.1	-1.1	0.0	-0.1	0.2	0.0	0.0
Kokonaiskysyntä	272.9	-1.2	0.0	2.1	3.1	-1.0	2.3
Kotimainen kysyntä	195.7	-1.2	-0.2	1.3	2.5	0.1	1.8
Julkinen kysyntä	53.3	0.8	0.3	0.5	0.6	0.4	0.5

¹⁾ Sisältää tilastovirheen

Lähde: Tilastokeskus

Eräitä keskeisiä ennusteita

	2010	2011*	2012*	2013 ^E	2014 ^E	2015 ^E
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	1.2	3.4	2.8	2.4	1.9	1.7
Ansiotason muutos, %	2.6	2.7	3.3	2.0	2.6	3.0
Työttömyysaste, %	8.4	7.8	7.7	8.3	8.1	7.8
Vaihtotaseen ylijäämä, % BKT:sta	1.6	-1.3	-1.6	-1.1	-0.3	0.2
Teollisuustuotannon muutos (tuotos), %	5.3	3.5	-2.1	-0.4	3.4	4.0
Euribor, 3 kk, %	0.8	1.4	0.5	0.4	0.6	1.3
EU27-maat, BKT:n muutos, %	2.1	1.5	-0.3	-0.2	1.1	1.5
- EMU-maat	2.0	1.4	-0.5	-0.5	1.0	1.7
EU27-maat, kuluttajahintojen muutos, %	2.1	3.1	2.6	1.9	1.8	2.1
- EMU-maat ¹⁾	1.6	2.7	2.5	1.7	1.6	1.9
Suomen EMU-ylijäämä, % BKT:sta	-2.5	-0.8	-1.9	-2.0	-2.0	-1.3
Suomen EMU-velka, % BKT:sta	48.6	49.0	53.0	56.0	58.1	59.3

¹⁾ Harmonisoitu indeksi

Lähde: Tilastokeskus